

MET ELKAAR VOOR ELKAAR ZELFSTURING IN GULPEN-WITTEM

Successen
en verbeteringen

AANLEIDING VAN DEZE VERBETERAGENDA

In 2017 heeft de gemeenteraad het initiatiefvoorstel zelfsturing vastgesteld. Sindsdien is zelfsturing binnen de gemeente Gulpen-Wittem, mede dankzij de inzet van alle vrijwilligers en het werk van de externe ondersteuner, in een stroomversnelling gekomen.

DANKWOORD AAN ALLE BETROKKENEN

Een dankwoord aan alle betrokkenen is hier op zijn plaats! Grote dank van de gemeente Gulpen-Wittem aan alle vrijwilligers, kernoverleggen, dorpsnetwerken en de externe ondersteuner voor hun tijd en energie. Evenals voor alle input die zij geleverd hebben voor de totstandkoming van deze verbeteragenda.

ELKE KERN HEEFT EEN KERNOVERLEG OF BEWONERSNETWERK

In de afgelopen periode hebben we op allerlei manieren geoefend met zelfsturing. We hebben daarbij ervaren wat goed gaat en wat voor verbetering vatbaar is.

HOE KOMEN WE TOT VERBETERING?

Om te kunnen verbeteren moet je eerst weten waar je staat. De gemeenteraad heeft eind 2019 besloten om op korte termijn te evalueren. Begin 2020 heeft Patiënt Content haar evaluatierapport opgeleverd. De kernoverleggen hebben zelf ook geëvalueerd en de resultaten gebundeld in het document Communicare!

DE CORONACRISIS HEEFT TOT VERTRAGING GELEID

Daardoor hebben wij de verschillende documenten helaas niet in levende lijve met elkaar kunnen bespreken. Zelfsturing is een belangrijk onderdeel van hoe we in Gulpen-Wittem werken. Daarom heeft de gemeenteraad begin 2021 besloten dat er naar aanleiding van de verschillende evaluaties een verbeteragenda moet komen.

VERBETERAGENDA ZELFSTURING

De afgelopen jaren is herhaaldelijk verwarring ontstaan over verschillende begrippen. In de motie van de gemeenteraad werd daarom speciaal gevraagd om heldere definities. Die zijn onderdeel van deze verbeteragenda.

In 2024 wordt de Gemeentewet aangepast: iedere gemeente moet komen met participatiebeleid, waarin het uitdaagrecht opgenomen kan worden.

INHOUD

AANLEIDING VAN DEZE VERBETERAGENDA 2

VERSCHILLENDE EVALUATIES, DEZELFDE CONCLUSIES 3

- Wat is het verschil tussen burgerparticipatie en zelfsturing?
-

DE GEMEENTE GULPEN-WITTEM HECHT BELANG AAN ZELFSTURING 6

- Wat willen we gezamenlijk bereiken?
 - Kernoverleggen en dorpsnetwerken in door-ontwikkeling binnen zelfsturing
 - Algemeen belang van betrokkenheid van inwoners
-

WAT GAAT ER VERANDEREN? 8

- Rollen, taken en verantwoordelijkheden
 - Financiële aanbevelingen en conclusies
 - Ondersteuning
 - Regiegroep Zelfsturing
 - Communicatie
-

SAMENVATTING VAN VERANDERINGEN EN AFSPRAKEN 12

SAMEN ONTWIKKELEN 12

Bijlage 1	Definities burgerparticipatie en zelfsturing (uitgebreidere uitleg)	13
Bijlage 2	Begrippenlijst	19
Bijlage 3	Revelante documenten	20
Bijlage 4	Functieomschrijving externe ondersteuning	21
Bijlage 5	Voorbeelden uit de afgelopen jaren	23

Artikel 150 Gemeentewet

1. De raad stelt een verordening vast waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken.
2. ³ De in het eerste lid bedoelde inspraak wordt verleend door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, voorzover in de verordening niet anders is bepaald.

VERSCHILLENDE EVALUATIES, DEZELFDE CONCLUSIES

In de verschillende evaluatiedocumenten: het document van Patiënt Content, Communicare!, de essentie van Communicare! en verschillende brieven van kernoverleggen worden veel dezelfde conclusies getrokken:

- Er zijn mooie initiatieven verwezenlijkt de afgelopen jaren.
- De kernoverleggen/bewonersnetwerken en de gemeente vinden het principe van zelfsturing geslaagd en willen dit graag voortzetten.
- Met een aantal verbeteringen kan zelfsturing naar een volgende fase. Van de opbouwfase naar de door-ontwikkel fase.

Artikel 150 Gemeentewet

1. De raad stelt een verordening vast waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken.
2. De in het eerste lid bedoelde inspraak wordt verleend door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover in de verordening niet anders is bepaald.

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN ZELFSTURING EN BURGERPARTICIPATIE?

Wat we zien in de verschillende documenten is dat die twee begrippen vaak door elkaar worden gehaald. Daarom definiëren we ze hier allebei. Met daarbij meteen de opmerking dat de verbeteragenda gaat over zelfsturing. Later dit jaar doen we een voorstel voor burgerparticipatiebeleid.

Zelfsturing

Bij zelfsturing nemen bewoners een initiatief, waarbij ze zelf verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming. De overheid draagt daar geen verantwoordelijkheid voor. Maar soms heeft de overheid, in dit geval gemeente Gulpen-Wittem, wel een rol. In het geval van de zelfsturing in Gulpen-Wittem is dat een stimulerende en faciliterende rol. Met ondersteuning en financiële middelen.

Voorbeeld

Een Hoeskamer project.
Het eigenaarschap ligt bij de initiatiefnemers en de gemeente Gulpen-Wittem stimuleert en ondersteunt dit door een subsidie te verlenen.

Burgerparticipatie

Bij burgerparticipatie is het precies omgekeerd. Daarbij is de gemeente verantwoordelijk voor het beleid, project of plan. En daarbij betreft de gemeente met burgerparticipatie bewoners en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid, projecten of plannen. De gemeente is en blijft eindverantwoordelijk.

Voorbeeld

De gemeente knapt een straat op en vraagt omwonenden naar hun aandachtspunten.

Zelfsturing

Burgerparticipatie

DE GEMEENTE GULPEN-WITTEM VINDT ZELFSTURING BELANGRIJK

Vanwege de duurzame versterking van de leefbaarheid in onze kernen. Dat is een verantwoordelijkheid die de gemeente Gulpen-Wittem graag deelt met bewoners. Omdat leefbaarheid zeer beïnvloed wordt door de sociale cohesie. Zelfsturing is een middel waarmee bewoners zelf de sociale cohesie kunnen vergroten. Zelfsturing is dus geen project dat op een gegeven moment klaar is. In het eindrapport van Patiënt Content wordt het helder omschreven: Zelfsturing is een manier van werken¹.

WAT WILLEN WE GEZAMENLIJK BEREIKEN?

Zoals hierboven al gezegd: duurzame versterking van de leefbaarheid in de kernen. Binnen zelfsturing kunnen inwoners zelf sociale initiatieven ontwikkelen. In *Communicare!*, de evaluatie van de kernoverleggen staat: ...”en daarmee de betrokkenheid van inwoners onderling en met de leefgemeenschap zelf laten behouden en versterken”². De gemeente Gulpen-Wittem ondersteunt en faciliteert dit graag.

KERNOVERLEGGEN EN DORPSNETWERKEN IN DOOR-ONTWIKKELING

Kernoverleggen en dorpsnetwerken zijn niet meer uit de kernen weg te denken. Het kernoverleg is de ‘spin in het web’ en ‘vliegwiel’ voor de leefbaarheid in de kernen. Het kernoverleg is niet de vertegenwoordiger van alle dorpsbewoners.³ Zo’n netwerk initieert initiatieven in de eigen

kernen, ondersteunt initiatieven in de eigen kernen, bundelt en stemt initiatieven af in eigen kern⁴. Kort gezegd geeft het platform in het kader van leefbaarheid in de kernen ‘water en voedt de burgerinitiatieven’ in de eigen kern.

ZELFSTURING IS BREDER DAN EEN KERNOVERLEG OF DORPSNETWERK

Zelfsturing is voor de gemeente het mogelijk maken van sociale initiatieven vanuit de samenleving die bijdragen aan de leefbaarheid in de eigen buurt, wijk of kern. In *Communicare!* in essentie concluderen de kernoverleggen dat de statuten aangepast zouden moeten worden om goed bij de gewenste praktijk te passen.⁵ De gemeente helpt daar graag bij door het een gezamenlijk actiepunt te maken in de doorontwikkeling van zelfsturing.

¹ Eindrapport evaluatie Zelfsturing gemeente Gulpen-Wittem, pag. 9.

² *Communicare!* Pag 36.

³ *Communicare!* Pag 31.

⁴ ‘Communicare in essentie’ pag.2

⁵ ‘Communicare in essentie’ pag.2

“Zelfsturing is voor de gemeente het mogelijk maken van sociale initiatieven vanuit de samenleving die bijdragen aan de leefbaarheid in de eigen buurt, wijk of kern.”

ALGEMEEN BELANG VAN BETROKKENHEID VAN INWONERS

De betrokkenheid van inwoners via burgerparticipatie helpt bij de opstelling van beleid, projecten en plannen. De kennis in de samenleving brengt vaak nieuwe perspectieven, creatieve en praktische oplossingen in.

De gemeente heeft al veel ervaring met burgerparticipatie en ziet dat er behoefte is aan duidelijke kaders. Duidelijke afspraken helpen verwarring te voorkomen. Zo had bijvoorbeeld bij het GVVP voorkomen kunnen worden dat er ontevredenheid ontstond. Heldere kaders en participatiebeleid zijn ook nodig voor een goede uitvoering van de Omgevingswet. Die adviseert dat iedereen die plannen maakt voor de leefomgeving te rade gaat bij betrokkenen. Overheid en de bewoners zelf ook. De gemeente moet hiervoor een participatieverordening opstellen, zodra de wijziging van artikel 150 van de gemeentewet is doorgevoerd.

Bij elk plan, project of beleid, dat betrekking heeft op de leefomgeving, weegt de gemeente af of, en zo ja, hoe burgerparticipatie deel van de ontwikkeling moet zijn.

Burgerparticipatie door de gemeente is maatwerk omdat er veel verschillende plannen, projecten en soorten beleid zijn. Als de gemeente een straat gaat renoveren, moeten de omwonenden betrokken worden. Bij zoiets als de Omgevingsvisie, streeft de gemeente naar gemeentebrede betrokkenheid en werkt met een participatieplan. Kernoverleggen kunnen bij burgerparticipatie een rol spelen. Bijvoorbeeld een adviserende rol bij bredere trajecten. Het vertrekpunt is dat zij meedenken over de vraag welke doelgroepen bereikt moeten worden en hoe dat goed georganiseerd kan worden. In zo'n situatie werken gemeente en kernoverleg procesmatig samen.

Het beleid voor burgerparticipatie wordt later dit jaar uitgewerkt in samenhang met een nieuwe participatieverordening en de implementatie van de Omgevingswet. We zeiden het al eerder: deze verbeteragenda gaat over de zelfsturing.

WAT GAAT ER VERANDEREN?

Er is de afgelopen periode onduidelijkheid geweest over de definities, rollen, taken en verantwoordelijkheden binnen zelfsturing. Met de verbeteragenda scheppen we duidelijkheid.

Een aanbeveling in Communicare! is:
Herijk enkele spelregels⁶. Dat doen we als volgt:

1. We vereenvoudigen de aanvraag procedure voor financiële ondersteuning.
2. Het subsidiebudget blijft hetzelfde en we vragen advies aan de kernoverleggen over de subsidievoorwaarden zodat deze beter aansluiten bij het doel van de zelfsturing.
3. Per 1 januari 2022 verandert de externe ondersteuning. Er is geen vaste persoon meer. Er is budget beschikbaar voor vraaggerichte inhoudelijke ondersteuning waar initiatiefnemers een subsidieverzoek voor kunnen indienen.
4. We intensiveren de onderlinge communicatie:
 - a. Tussen kernoverleggen / bewonersnetwerken en bewoners.
 - b. Tussen de gemeente en de kernen over zelfsturing.We maken daar in overleg met een afvaardiging van de kernoverleggen en bewonersnetwerken een plan voor.
5. We evalueren jaarlijks gezamenlijk hoe zelfsturing gaat. We hebben eerder al gezegd dat zelfsturing een manier van werken is. Daardoor is zelfsturing nooit af. Een goede manier van werken groeit mee met ontwikkelingen in de samenleving. Jaarlijks evalueren helpt daarbij.

ROLLEN, TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN BINNEN ZELFSTURING

Kernoverleg / bewonersnetwerk in Gulpen-Wittem

In Communicare! zeggen de kernoverleggen: De kernoverleggen of bewonersnetwerken hebben als doel om de betrokkenheid van de inwoners op elkaar en op de leefgemeenschap te behouden en versterken⁷. Zij hebben als taak, rol en verantwoordelijkheid om initiatieven te initiëren, te ondersteunen, te bundelen en af te stemmen. Zij spreken niet namens de kern⁸ of namens groepen inwoners. De kernoverleggen of bewonersnetwerken 'geeft water en voedt de burgerinitiatieven' in de eigen kern. Let op: Het kan best zijn dat er tijdelijk of door omstandigheden in een kern geen kernoverleg of bewonersnetwerk is.

Gemeenteraad van Gulpen-Wittem

De gemeenteraad heeft drie rollen, de kader stellende rol, de controlerende rol en de rol van volksvertegenwoordiger. De gemeenteraad stuurt op hoofdlijnen en stelt de beleidskaders vast. De raad houdt toezicht op de uitvoering en stuurt op basis van evaluatie bij. En de gemeenteraad schept de randvoorwaarden om initiatieven vanuit zelfsturing mogelijk te maken. Zo stelt de raad budget ter beschikking.

⁶ Communicare! Pag 32.

⁷ Communicare! Pag 36.

⁸ 'Communicare in essentie' pag.2

Het college van burgemeester en wethouders

Het college stelt beleid op dat uitvoering geeft aan de sturing op hoofdlijnen door de gemeenteraad. Natuurlijk binnen de kaders die de raad meegeeft. Verder geeft het college bij zelfsturing ruimte, faciliteert en ondersteunt het de initiatieven en laat los, binnen de gestelde kaders. Het college besluit over de subsidieaanvragen en de gewenste ondersteuning.

Verenigingen

De verenigingen in de gemeente Gulpen-Wittem zijn een belangrijke bindende kracht tussen bewoners. Een soort cement in de samenleving. Ze ontwikkelen vaak initiatieven die de leefbaarheid bevorderen. Ze bepalen zelf of en hoe ze aan de zelfsturing willen bijdragen en of ze gebruik willen maken van de faciliteiten.

Inwoners

De gemeente Gulpen-Wittem is er voor alle bewoners. Alle bewoners kunnen initiatieven ontwikkelen die bij het doel van zelfsturing passen. Dat kan altijd, of er nu wel of niet een kernoverleg of bewonersnetwerk is. De middelen en mogelijkheden die de gemeente biedt bij zelfsturing zijn dus beschikbaar voor alle bewoners.

FINANCIËLE AANBEVELINGEN EN CONCLUSIES

Afhandeling van subsidieaanvragen

Sinds 2017 heeft de regiegroep Zelfsturing besluiten genomen over subsidieaanvragen in het kader van zelfsturing en over de subsidieregeling Zelfsturing. In de praktijk blijkt dat deze route leidt tot vertraging in de besluitvorming over subsidieaanvragen. Daarnaast is gebleken dat er onduidelijkheid is over de mandaten in dit kader. Dat verhelderen we door de subsidieafhandeling te laten verlopen via de gemeentelijke procedure met duidelijke subsidievoorwaarden. Het college besluit uiteindelijk over de subsidieaanvragen.

Subsidiebudget

In 2017 heeft de gemeenteraad € 150.000,-- subsidiebudget ter beschikking gesteld voor burgerinitiatieven. De afgelopen jaren werd dit budget nooit helemaal gebruikt. Daarom is in 2019 besloten om € 70.000,-- structureel op te nemen in de begroting met de volgende voorwaarde: *Bij goede initiatieven kan het subsidiebedrag zonder tussenkomst van de gemeenteraad opgehoogd worden tot een plafond bedrag van € 150.000,--*. Dat blijft zo.

Subsidievoorwaarden

De criteria, voorwaarden en weigeringsgronden van de huidige subsidieregels moeten beter passen bij het doel van de subsidieregeling 'zelfsturing'. De kernoverleggen signaleren in Communicare! minder initiatieven op sociaal gebied dan gewenst. Zeker als het bijvoorbeeld om zorg gaat.⁹ Daarom moet in de toekomst elke subsidieaanvraag een duidelijke sociale component bevatten. De gemeente vraagt aan de kernoverleggen/bewonersnetwerken aanbevelingen voor aanpassing van de bestaande subsidievoorwaarden. Het college stelt de subsidievoorwaarden vast.

Organisatiekosten

De kernoverleggen ontvangen jaarlijks € 1.500,-- voor organisatie, administratie en communicatiekosten. We stellen voor dat kernoverleggen op hun eigen manier verantwoording afleggen aan bewoners. Het advies is om minimaal één keer per jaar als kernoverleg naar buiten te treden en in het openbaar in contact te zijn met de inwoners. Burgerinitiatieven kunnen dan een podium krijgen. In Communicare! zeggen de kernoverleggen: Bij voorkeur wordt dat gekoppeld aan een openbare manifestatie of dorpsfeest: er valt iets te vieren!¹⁰ Het advies van de gemeente is bovendien om hier de gemeenteraad voor uit te nodigen. Zodat de raadsleden met eigen ogen kunnen zien wat er gebeurt bij zelfsturing. De gemeente ontvangt ter verantwoording een kort verslag en overzicht van de gemaakte kosten.

⁹ Communicare! Pag 30.

¹⁰ Communicare! Pag 37.

ONDERSTEUNING DOOR AMBTELIJK APPARAAT

De gemeente staat open voor burgerinitiatieven en gaat graag in een vroeg stadium in gesprek met initiatiefnemers. Om het initiatieven makkelijk te maken is er binnen de gemeente één vast aanspreekpunt. Deze medewerker leidt de initiatiefnemers door naar de juiste inhoudelijke collega's. Op de inhoudelijke beleidsvelden zijn en blijven de inhoudelijke ambtenaren verantwoordelijk.

EXTERNE ONDERSTEUNING ZETTEN WE VOORT

Sinds de start in 2017 hebben de kernoverleggen de beschikking over externe ondersteuning. In de opstartfase van de afgelopen vier jaar heeft de externe ondersteuner zich ervoor ingezet dat in elke kern een kernoverleg/bewonersnetwerk tot stand kwam. Dankzij de ondersteuner zijn de kernoverleggen zich aan het ontwikkelen tot brede bewonersnetwerken. Iedere kern geeft hier op eigen wijze en in eigen tempo invulling aan. Een kernoverleg groeit uit tot een kerngroep van een bewonersnetwerk met een initiërende, ondersteunende en coördinerende taakopvatting¹¹.

Door het goede werk van de externe ondersteuning kunnen we nu over naar de door-ontwikkelfase. De kernen bevelen aan om de functie van een extern coördinator te continueren¹². Daarnaast bevelen ze aan om professionele ondersteuning te faciliteren bij complexe vraagstukken in de kernen, waaronder eventueel ook juridische ondersteuning.¹³

De gemeente continueert daarom de huidige externe ondersteuning tot 31 december 2021. De externe ondersteuner geeft aan in zijn reflectiebrief: "het beeld ontstond dat ik van de kernen/zelfstu-

ring zou zijn terwijl mijn functie er voor de kernen/zelfsturing is¹⁴". Het uitgangspunt is altijd geweest dat de kernoverleggen/bewonersnetwerken in de toekomst op eigen benen kunnen staan en geen externe ondersteuning meer nodig hebben. De functieomschrijving voor de externe ondersteuning tot 31 december 2021 is opgenomen in bijlage 4. Omdat de kernoverleggen/bewonersnetwerken vragen om professionele ondersteuning te faciliteren bij complexe vraagstukken in de kernen stelt de gemeente voor 2022 ook nog € 50.000,-- ter beschikking. Deze financiële middelen zijn er om bij complexere vraagstukken, specifieke, inhoudelijke ondersteuning te bieden. **Let op: het betreft hier altijd ondersteuning binnen het kader van zelfsturing, nooit binnen het kader van burgerparticipatie.**

Initiatiefnemers kunnen met een subsidieverzoek een verzoek indienen voor specifieke externe ondersteuning. Die kan nodig zijn om hun initiatief te kunnen ontwikkelen. Dan kunnen ze het meenemen in hun subsidieverzoek voor het initiatief. Of ze kunnen een apart subsidieverzoek indienen voor ondersteuning. Denk dan bijvoorbeeld aan een kern die een bewonersnetwerk wil opzetten en advies wil inwinnen over hoe zoiets aan te pakken. In de subsidievoorwaarden wordt helder uitgelegd wat er mogelijk is en welke kaders er zijn. Zoals eerder aangegeven wordt er advies gevraagd aan de kernoverleggen over de subsidievoorwaarden.

REGIEGROEP ZELFSTURING

In alle evaluaties is de regiegroep zelfsturing meer dan eens genoemd. De regiegroep heeft niet het gewenste resultaat gehad. Het eindrapport van Patiënt Content adviseert om de regiegroep op te heffen¹⁵. In een brief van de Gezamenlijke Kernen blijkt dat de kernoverleggen ook pleiten voor opheffing¹⁶. De regiegroep zelfsturing wordt daarom vervangen door een regulier

¹¹ Communicare! pag 19.

¹² Communicare! pag 32.

¹³ Communicare! pag 32.

¹⁴ Reflectiebrief externe ondersteuning, 17 maart 2021;

¹⁵ Eindrapport evaluatie Zelfsturing gemeente Gulpen-Wittem, pagina 9.

¹⁶ Brief Gezamenlijke kernen – motie 2107 van 02-04-2022, pag. 4

overlegplatform tussen een afvaardiging van de kernoverleggen en een afvaardiging van het college van burgemeester en wethouders met ambtelijke ondersteuning. Die bijeenkomst organiseren we twee keer per jaar. Met een duidelijke agenda, zodat alle deelnemers zich kunnen voorbereiden. Tijdens de bijeenkomst kan er verder informatie met elkaar worden gedeeld over wat er speelt en leeft: ervaringen, vorderingen, afspraken, kansen en dergelijke.¹⁷

COMMUNICATIE EEN VERBETERPUNT

Communicatie is een ander veel voorkomend onderwerp in de evaluaties. In Communicare! wordt vermeld dat er te weinig betrokkenheid van inwoners is en dat de jongeren niet worden bereikt.¹⁸ De kernoverleggen melden bovendien ook in Communicare! dat de gemeente niet helemaal in de pas loopt en er sprake is van een disbalans in informatieniveau en rolverwachtingen.¹⁹

Daarom moeten de mogelijkheden binnen het kader van zelfsturing duidelijk bekend gemaakt worden. Zodat alle bewoners goed geïnformeerd zijn. Hetzelfde geldt voor de rollen, taken en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen. De communicatie verbeteren is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen, zowel de gemeente als de kernoverleggen / bewonersnetwerken.

Zoals aangegeven in de reactie van Ben van Essen is meer betrokkenheid genereren bij zelfsturing en jongeren weten te enthousiasmeren een belangrijke gezamenlijke opdracht. De primaire verantwoordelijkheid ligt echter bij de bewonersnetwerken zelf.²⁰

We ontwikkelen in samenwerking met de kernoverleggen een plan om meer bekendheid te geven aan de mogelijkheden binnen zelfsturing. Belangrijke spil in dit plan kan het buurtplatform van HalloHeuvelland zijn. Daarnaast worden ook de gemeentelijke algemene communicatiekanalen ingezet.

17 Brief Gezamenlijke kernen – motie 2107 van 02-04-2022, pag. 4

18 Reactie Ben van Essen op Communicare!

19 Communicare! pagina 30.

20 Reactie Ben van Essen op Communicare!

SAMENVATTING VAN VERANDERINGEN EN AFSPRAKEN

Tijdens de doorontwikkeling van zelfsturing is het belangrijk dat we vertrouwen in elkaar hebben en houden. We voelen ons betrokken bij elkaar en de doorontwikkeling. We spreken af dat we wederzijds respect hebben voor elkaar, ook al verschillen de meningen wel eens. We blijven open met elkaar communiceren. Hieronder zijn de acties en afspraken kort en bondig opgesomd:

1. We hebben heldere definities van zelfsturing en burgerparticipatie. Die twee begrippen verschillen van elkaar. Deze verbeteragenda heeft betrekking op zelfsturing.
2. We hebben duidelijke rollen, taken en verantwoordelijkheden bij zelfsturing.
3. De subsidieafhandeling vindt in de toekomst plaats via de gemeentelijke procedure.
4. Er is € 70.000,-- subsidiebudget beschikbaar voor burgerinitiatieven, waarbij er voor bijzonder goede initiatieven ruimte is tot maximaal € 150.000,--.
5. We passen de subsidievoorwaarden aan, na advies van de kernoverleggen/dorpsnetwerken aan. Doel is de voorwaarden beter te laten passen bij het doel van zelfsturing.
6. De kernoverleggen/dorpsnetwerken ontvangen € 1.500,-- voor organisatie, administratie en communicatiekosten en leggen op hun eigen manier verantwoording af aan de inwoners en met een kort verslag en kostenoverzicht aan de gemeente.
7. De gemeente Gulpen-Wittern staat open voor burgerinitiatieven en biedt één aanspreekpunt binnen de gemeente voor bestaande en opstartende burgerinitiatieven.

8. De gemeente Gulpen-Wittern faciliteert de kernoverleggen/bewonersnetwerken met externe ondersteuning, ook in 2022.
9. De regiegroep Zelfsturing wordt vervangen door twee keer per jaar een overleg tussen een afvaardiging van de kernoverleggen/bewonersnetwerken, een afvaardiging van het college van burgemeester en wethouders en ambtelijke ondersteuning.
10. De gemeente Gulpen-Wittern ontwikkelt in samenwerking met de kernoverleggen/dorpsnetwerken een communicatieplan met als doel om bewoners te informeren over de mogelijkheden van zelfsturing en hen te stimuleren initiatief te nemen.

SAMEN ONTWIKKELEN

We gaan in gesprek met elkaar over de subsidievoorwaarden, de externe ondersteuning voor de kernoverleggen en we maken samen een communicatieplan. De kernoverleggen bevelen in Communicare! aan om de bestaande stichtingsvormen en doelstellingen te herijken/aan te passen naar een juridische vorm waarin de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de kernoverleggen/ bewonersnetwerken binnen zelfsturing beter tot zijn recht komen²¹. Dit kan een punt op de agenda zijn bij het overlegmoment tussen een afvaardiging van de kernoverleggen/dorpsnetwerken en een afvaardiging van het college van burgemeester en wethouders.

²¹ Communicare! Pag 32.

BIJLAGE 1

UITGEBREIDE UITLEG

ZELFSTURING EN

BURGERPARTICIPATIE

Zelfsturing

Bij zelfsturing nemen bewoners een initiatief, waarbij ze zelf verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming. De overheid draagt daar geen verantwoordelijkheid voor. Maar soms heeft de overheid, in dit geval de gemeente Gulpen-Wittern, wel een rol. In het geval van zelfsturing in Gulpen-Wittern kan dat een stimulerende en faciliterende rol zijn. Denk hierbij aan ondersteuning en financiële middelen.

Dit initiatief kan een burgerinitiatief zijn. Onder een burgerinitiatief verstaan we:

Een initiatief van één of meer burgers dat onverplicht wordt opgestart ten behoeve van anderen of de (lokale) samenleving, dat een meerwaarde voor de samenleving heeft of zich inzet om een bijdrage te leveren aan de (lokale) samenleving. Dat kan bijvoorbeeld te maken hebben met individuele ondersteuning van medeburgers, de leefbaarheid van de buurt of de sociale cohesie. De initiatiefnemers kunnen (groepjes) individuen zijn, maar ook verenigingen en/of stichtingen. Het gaat om de eigen ideeën en inzet van burgers.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie is het betrekken van ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid²². Oftewel de gemeente is verantwoordelijk voor het beleid, project of plan dat ontwikkeld wordt. En daarbij betreft de gemeente met burgerparticipatie bewoners en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid, projecten of plannen. De gemeente is en blijft eindverantwoordelijk.

Bij de gemeente Gulpen-Wittern gaat burgerparticipatie in de toekomst waarschijnlijk volgens een participatieprotocol dat gebaseerd is op de participatieladder. De Omgevingswet stelt burgerparticipatie bij projecten of plannen van de overheid verplicht. Daarom wordt er later dit jaar participatiebeleid ontwikkeld. Uiteraard wordt bij de opstelling daarvan geput uit de rijke ervaring die de gemeente Gulpen-Wittern de afgelopen jaren al met burgerparticipatie heeft opgedaan. Elk gemeentelijk beleid, project of plan is anders. Daarom zullen participatietrajecten er verschillend uitzien.

²² Modelverordening VNG - Bijlage 1/4 bij VNG ledenbrief, maart 2021

Verschillen tussen burgerparticipatie en zelfsturing

Om het verschil tussen burgerparticipatie en zelfsturing goed te duiden is onderstaande samenvatting gemaakt.

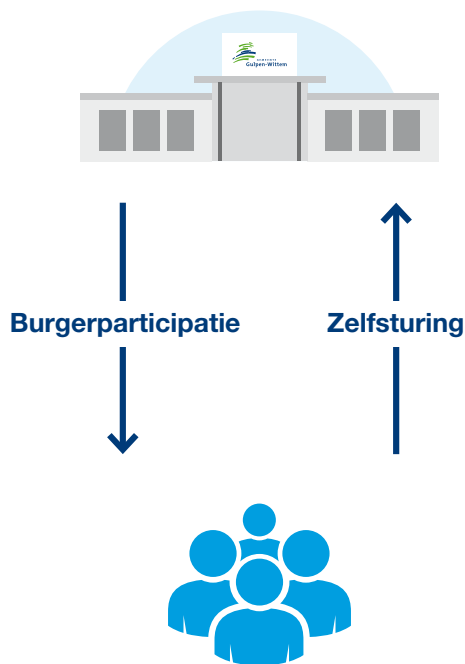
Burgerparticipatie wordt geïnitieerd door de gemeente, is formeel van aard en heeft als doel om gemeentelijk beleid, plannen of projecten te verbeteren.

Bijvoorbeeld: De gemeente knapt een straat op en vraagt omwonenden om aandachtspunten.

Zelfsturing wordt geïnitieerd door de burgers, is meestal informeel van aard en heeft als doel om de leefbaarheid te verbeteren in de kernen.

Bijvoorbeeld: Buurtvereniging organiseert een buurt-barbecue.

Van essentieel belang is het eigenaarschap. De eigenaar is degene die uiteindelijk verantwoordelijk is voor het initiatief.

Onderstaand is een schematische weergave te vinden waarbij de mogelijke rollen van de inwoners en overheid bij zowel burgerparticipatie als zelfsturing worden geduid.

Inwoners	Verschil tussen burgerparticipatie en zelfsturing		Overheid
	Burgerparticipatie	Zelfsturing	
Praten mee	Start bij de overheid	Start bij de inwoners	Verbindt
Denken mee	Inwoners als participant	Inwoners als initiatiefnemer	Geeft ruimte binnen kaders
Adviseren mee	Overheid als initiatiefnemer	Overheid als facilitator	Faciliteert
	Gedacht vanuit beleid	Gedacht vanuit mogelijkheden	

Veranderende overheid

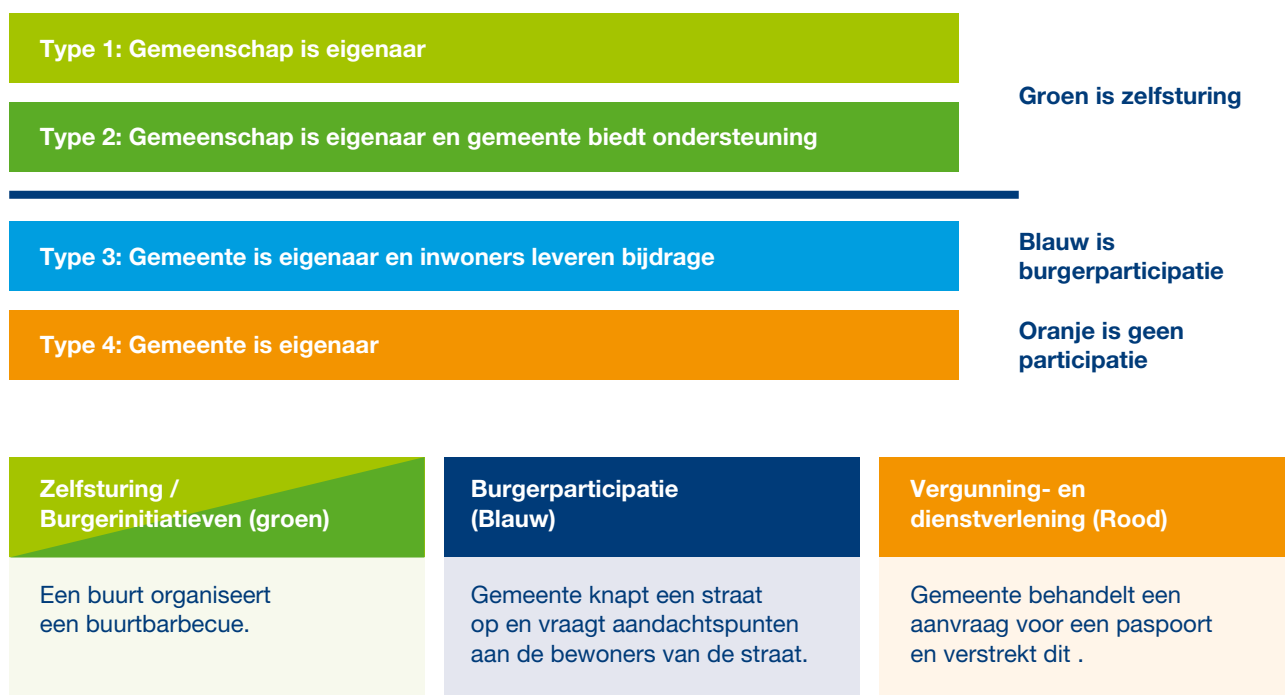
In Nederland voltrekt zich in een belangrijke bestuurlijke omwenteling, van de verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving en de gevolgen hiervan worden ook in gemeente Gulpen-Wittem steeds duidelijker merkbaar.

De verantwoordelijkheden voor en uitvoering van publieke taken wordt meer en meer naar gemeenten verlegd en de opgaves voor gemeenten worden steeds complexer en omvangrijker. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de decentralisaties binnen het sociaal domein, demografische ontwikkelingen als krimp, vergrijzing en migratie. Daarnaast veranderen de behoeftes van inwoners. En niet in het minst: de enorme toename aan beschikbare informatie voor iedereen. Ook toekomstige ontwikkelingen zoals de Omgevingswet, energietransitie, waterbeleid, duurzaamheid en milieu hebben de nodige impact op de gemeente Gulpen-Wittern. Daarbij is ook het mooie dat inwoners steeds vaker zelf problemen, wensen en behoeftes oppakken en deze proberen op te lossen of te helpen bij de uitvoering van een gemeentelijk taak. Denk hierbij aan van vrijwilligerswerk, mantelzorg en aan grotere burgerinitiatieven zoals het gezamenlijk opknappen van een speeltuin.

In die context functioneert de overheid en zijn de net benoemde ontwikkelingen gaande. Deze zijn van invloed op het functioneren van deze overheid en van betekenis voor het samenspel met andere actoren in het publieke domein en de veranderingen die nodig zijn. Er wordt steeds meer samengewerkt in netwerken. Deze ontwikkeling naar een 'nieuwe overheid' wordt niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. Grote veranderingen als deze hebben tijd nodig. Zeker als de overheid moet leren loslaten en de leefgemeenschappen ervaren dat ze niet alles meer aan die overheid kunnen overlaten. Het model van de meervoudige overheid is op deze manier ontstaan.

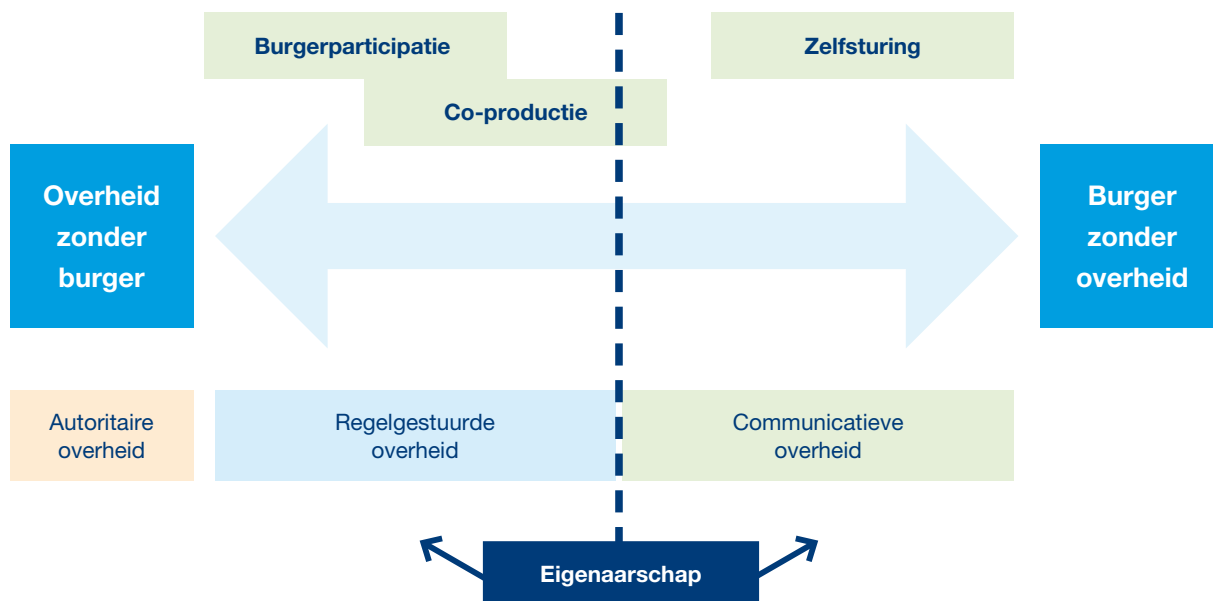
Model meervoudige overheid

In het model van de meervoudige overheid wordt beter duidelijk hoe de verhoudingen liggen (zie onderstaand figuur). Het groene gebied is het domein van de leefgemeenschappen, waarin bij type 2 activiteiten de overheid meedoet. Het blauwe domein is het publieke domein waarin de inwoners een stem hebben. Het oranje gedeelte blijft overheid. Dat laatste geldt voor het uitreiken van paspoorten en het geweldsmonopolie. Het model geeft aan dat er voor alle partijen rollen zijn weggelegd en dat per project of initiatief moet worden bekeken welke rol er voor wie is weggelegd. De overheid doet er goed aan om weg te blijven uit het groene domein, tenzij zij daarvoor expliciet wordt gevraagd. En dan nog is de vraag: moet ik als overheid hier wel een rol in willen of moet ik eerst maar eens laten gebeuren wat er gebeurt? Het karakteriseren van deze activiteiten in een viertal typen activiteiten op basis van eigenaarschap, verdeeld over het collectieve en publieke domein van de meervoudige overheid, levert het volgende beeld op:

Maar niet elke activiteit van de burger of van de overheid is even geschikt om uit te voeren door middel van burgerparticipatie of zelfsturing. Er is een samenhang aan te geven tussen vormen van participatie en zelfsturing, eigenaarschap en de rol van de (meervoudige) overheid:

Daarbij geeft het schema ook aan dat de overgangen geleidelijk kunnen zijn.

Participatieladder bij burgerparticipatie

Er zijn verschillende vormen van burgerparticipatie mogelijk. Inwoners hebben per vorm een andere rol. Om hier goed inzicht in te krijgen zijn de participatieladder een handig instrument om bij het participatieproces de intensiteit van de wederzijdse betrokkenheid tussen inwoners en de overheid (het bestuur) te laten zien. Onderstaand is de (burger)participatieladder te zien die logisch lijkt voor Gulpen-Wittem. In het participatiebeleid zal hier dieper op worden ingegaan.

Elke trede heeft zijn eigen intensiteit. Onderstaand een uitleg per trede. Let op: inwoners zijn belangrijke stakeholders, evenals kernoverleggen, dorpsnetwerken, verenigingen en andere belanghebbenden.

Informeren

Het bestuur bepaalt de agenda en zorgt dat de inwoners goed worden geïnformeerd.

Voorbeeld: Inwoners worden op de hoogte gesteld van een onderwerp. Gemeente is zender en inwoners ontvanger.

Raadplegen

Het bestuur bepaalt de agenda maar raadpleegt de mening van de inwoners, zonder de garantie dat dit tot verbintenissen leidt. Het gaat om een open, vrijblijvend gesprek.

Voorbeeld: Gemeente vraagt aan inwoners wat zij van een onderwerp vinden. Denk aan digitale inwonersavond Sophianum Nijswiller.

Adviseren

Het bestuur vraagt advies aan de inwoners. De inwoners kunnen problemen aankaarten en oplossingen aandragen. Het gaat hier om het mobiliseren van inwoners om ideeën te genereren.

Voorbeeld: Gemeente vraagt advies aan inwoners over een onderwerp.

Denk aan bewonersadviesgroep GVVP.

Coproduceren

Het bestuur en de inwoners bepalen samen de probleemagenda; er wordt samen een plan geproduceerd dat uitgevoerd wordt. Het bestuur neemt de beslissing en verbindt zich hierbij aan hetgeen is overeengekomen. Coproduceren kan ook gaan over uitvoering van gemeentelijke taken door inwoners. De gemeente stelt kaders en de bewoners voeren uit.

Voorbeeld: Gemeente gaat samen met inwoners aan een onderwerp werken. Denk aan speeltuin in de Rotsgats in Gulpen waar gemeente en initiatiefnemers samen aan het ontwerp en ook aan het onderhoud werken.

Meebeslissen

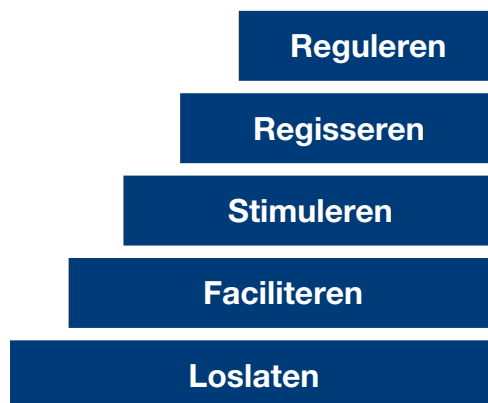
Het bestuur en bewoners bepalen samen de probleemagenda: samen wordt gezocht naar oplossingen en er wordt samen beslist.

Voorbeeld: Gemeente geeft kaders en binnen deze kaders kan er beslist worden. Denk aan Pendile in Eys.

Participatieladder bij zelfsturing – gemeenschapsvorming

De ladder geeft de mate van betrokkenheid van de gemeente bij initiatieven of activiteiten uit de samenleving aan. Door van tevoren af te wegen welke rol het bestuur wil innemen ontstaat een heldere verwachting bij inwoners, ondernemers en organisaties over de rol van het bestuur op een bepaald beleidsterrein, activiteit of initiatief.

Bij elke rol kunnen verschillende activiteiten en/of (financiële) instrumenten worden ingezet om een bepaalde activiteit of initiatief te ondersteunen. Deze afweging wordt van tevoren gemaakt. De inzet hiervan moet passen bij de rol die het bestuur wil hebben en dit wordt bij elke nieuwe situatie (project, activiteit of initiatief) opnieuw afgewogen. Bij een regisseursrol worden meer instrumenten ingezet dan bij een stimulerende rol. En bij een faciliterende rol worden meer instrumenten ingezet dan bij loslaten. Bij loslaten worden geen activiteiten of instrumenten ingezet, ook geen financiële instrumenten. Bij alle andere rollen is er wel de mogelijkheid om financiële instrumenten in te zetten. Bij zelfsturing gaat het erom dat de gemeente de overheidsparticipatieladder zo min mogelijk beklimt. Na de beschrijving van de verschillende rollen staan de mogelijke ondersteunende activiteiten opgesomd.

Reguleren

Bovenaan de trap staat het zwaarste instrument dat het bestuur kan inzetten, namelijk regulering door wet- en regelgeving. Als consequentie van dit middel kan de gemeente regels ook handhaven en overtreding daarvan sanctioneren. Het instrumentarium van reguleren benadrukt dat de gemeente daar waar het onder meer gaat over vraagstukken van orde en veiligheid altijd in een verticale verhouding tot haar inwoners staat.

Voorbeeld: Gemeente 'controleert' of wet- en regelgeving wordt nageleefd. Denk aan handhaving bij buurtactiviteiten of verlenen van vergunning voor activiteit.

Regisseren

De gemeente houdt de regie, terwijl ook andere partijen een rol hebben. Regisseren is zodoende de complexe aansturing van verschillende partners, waarbij de zeggenschap van de gemeente in meer of mindere mate beperkt is. Voor een geslaagde regiefunctie zal de gemeente van tevoren het proces met de relevante partners goed moeten overdenken, opdat het doel, de weg er naar toe en ieders rol helder in beeld wordt gebracht. Bij regie dient de regisseur overzicht te hebben over de situatie, verantwoording af te leggen aan de betrokken actoren over het handelen en de resultaten, gemeenschappelijke beleidslijnen uit te zetten en de samenwerking tot stand te brengen.

Voorbeeld: Gemeente houdt de regie. Denk bijvoorbeeld aan verkeersveiligheid. Daarin heeft de gemeente een primaire taak, maar ze kan op allerlei manieren burgers vragen om daaraan bij te dragen. Een ander voorbeeld is dat de gemeente het onderhoud van speeltuinen aan bewoners kan overdragen, maar een taak houdt om toe te zien op de uitvoering (bijvoorbeeld veiligheidskeuring speeltoestellen).

Stimuleren

Een trede lager heeft de gemeente wel de wens dat bepaald beleid of een interventie van de grond komt, maar de realisatie daarvan laat ze over aan anderen. Ze zoekt slechts naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen. Dit kan door een bevorderend klimaat te scheppen. Door structureel voorwaarden te scheppen neemt de kans op ontstaan en welslagen toe. De bijbehorende ondersteunende activiteiten zijn afhankelijk van hetgeen de gemeente wil stimuleren. Het tot stand brengen van contacten, op structurele basis ontmoetingen organiseren, het aanbieden van informatie of financiële ondersteuning kunnen bevorderend werken voor het zelf-organiserend vermogen van de samenleving.

Voorbeeld: Gemeente stimuleert het zelf-organiserend vermogen van inwoners. Denk aan het organiseren van inspiratiebijeenkomsten om inwoners uit nodigen, op ideeën te brengen en te stimuleren om bijvoorbeeld meer sociale activiteiten te organiseren.

Faciliteren

De gemeente kiest een faciliterende rol als het initiatief van elders komt en zij er belang in ziet om dat mogelijk te maken. Daarbij kiest de gemeente per initiatief welke ondersteunende activiteiten worden ingezet:

- 1) Praktische ondersteuning. Bijvoorbeeld: voorbeelden van projectplannen, kopieerfaciliteiten, hulp bij boekhouding, PR of ruimtes ter beschikking stellen.
- 2) Informatieverstrekking.
- 3) Inbrengen van kennis en ervaring.
- 4) Procesondersteuning.
- 5) Contactpersoon of loket.
- 6) Netwerkondersteuning: verbindingen tussen partijen tot stand brengen.
- 7) Faciliteren middels externe kennis of advisering.

Voorbeeld: Gemeente faciliteert inwoners. Denk aan het verlenen van een subsidie aan een activiteit.

Loslaten

Wanneer de gemeente een taak helemaal loslaat, heeft ze inhoudelijk noch in het proces enige bemoeienis.

Voorbeeld: gemeente laat geheel los. Denk aan buurtactiviteit waar de gemeente geen bemoeienis heeft.

BIJLAGE 2

BEGRIPPENLIJST

Burgerparticipatie - ook wel beleidsparticipatie genoemd

Het betrekken van ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid. Dit is geïnitieerd vanuit de gemeente. Het gaat altijd om gemeentelijk beleid, projecten of plannen waar het eigenaarschap bij de gemeente ligt en de gemeente dus eindverantwoordelijk is.

Zelfsturing – ook wel overheidsparticipatie genoemd

Zelfsturing gaat over (burger)initiatieven die de samenleving (de inwoners) zelf neemt en waarbij de overheid soms wel, maar vaak ook geen rol heeft. Bij zelfsturing ligt het eigenaarschap bij de initiatiefnemers zelf en zijn de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk. De gemeente Gulpen-Wittem stimuleert dit en kan faciliteren met ondersteuning en financiële middelen.

Burgerinitiatief

Een initiatief van één of meer burgers dat onverplicht wordt opgestart ten behoeve van anderen of de (lokale) samenleving, dat een meerwaarde voor de samenleving heeft of zich inzet om een bijdrage te leveren aan de (lokale) samenleving. Dat kan bijvoorbeeld te maken hebben met individuele ondersteuning van medeburgers, de leefbaarheid van de buurt of de sociale cohesie. De initiatiefnemers kunnen (groepjes) individuen zijn, maar ook verenigingen en/of stichtingen. Het gaat om de eigen ideeën en inzet van burgers.

Right to Challenge (uitdaagrecht)

Recht van ingezetenen en lokale maatschappelijke partijen om een verzoek bij het bevoegde bestuursorgaan in te dienen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen, als zij denken deze taak beter en goedkoper uit te kunnen voeren. Dit zal onderdeel uitmaken van het participatiebeleid.

Politiek burgerinitiatief

Een politiek burgerinitiatief is een voorstel dat een kiesgerechtigde, met ondersteuning van een aantal handtekeningen, kan indienen om een bepaald onderwerp op de agenda van de gemeenteraad te laten plaatsen. Als het voorstel aan de vereisten voldoet, komt het onderwerp op de agenda van de Gemeenteraad.

Ook bij gemeente Gulpen-Wittem kunnen inwoners een politiek burgerinitiatief indienen. Dan is de gemeenteraad van Gulpen-Wittem verplicht het onderwerp te behandelen. In het participatiebeleid beschrijven we de vereisten waar een politiek initiatief aan moet voldoen.

Leefbaarheid

Leefbaarheid gaat over de mate waarin een buurt, wijk, dorp of ander gebied aantrekkelijk en/of geschikt is om te wonen of werken. Het begrip kent vele omschrijvingen. Het is dan ook een containerbegrip. Dat komt ook omdat leefbaarheid sterk subjectief is. Wat voor de één leefbaar is, is dat voor de ander totaal niet.

BIJLAGE 3

REVELANTE DOCUMENTEN

Deze verbeteragenda is tot stand gekomen met behulp van een aantal documenten.

1. Initiatiefvoorstel zelfsturing, 29 juni 2017 – Kaders zelfsturing in relatie tot Actieplan Zelfsturing, zoals opgesteld door de Gezamenlijke Kernen (GK) in maart 2019;
2. Eindrapport evaluatie Zelfsturing Gemeente Gulpen-Wittern, juni 2020 – Patiënt Content;
3. Reactie Gezamenlijke kernen betreffende advies F. Pijnenborg Evaluatie Zelfsturing Gulpen-Wittern, 2 september 2020;
4. Communicare! van de Gezamenlijke Kernen;
5. Reactie Ben van Essen op Communicare;
6. Communicare! in essentie, van de Gezamenlijke Kernen;
7. Reflectiebrief externe ondersteuning, 17 maart 2021;
8. Brief Gezamenlijke kernen – motie 2107, 02-04-2022.

BIJLAGE 4

VOORBEELDTAKEN

EXTERNE ONDERSTEUNING

In de verbeteragenda staat dat de gemeente Gulpen-Wittem de huidige externe ondersteuning voortzet tot 31 december 2021. De gedachtegang achter deze vorm van externe ondersteuning is geweest dat de kernoverleggen/bewonersnetwerken in de toekomst op eigen benen kunnen staan en geen externe ondersteuning meer nodig hebben. De externe ondersteuner geeft in zijn reflectiebrief aan dat het beeld ontstond dat hij van de kernen/zelfsturing zou zijn terwijl zijn functie er voor de kernen/zelfsturing is. Hij zegt: “Het is mijn taak om op onafhankelijke wijze advies en ondersteuning te bieden aan het proces van zelfsturing/burgerinitiatieven voor alle betrokken partijen, met speciaal oog voor de wensen en behoeften van de kernoverleggen/burgerinitiatieven.” Om duidelijkheid in de functie te hebben is onderstaand een functieomschrijving met taken toegevoegd voor de periode tot en met 31 december 2021.

Externe ondersteuning tot 31 december 2021

De externe ondersteuning is gericht op het ondersteunen en faciliteren van de inwoners binnen de gemeenschappen in Gulpen-Wittem. De werkzaamheden bestaan uit het ondersteunen van de inwoners bij het nemen van initiatieven en het verder ontwikkelen van de organisatievorming van de kernoverleggen / bewonersnetwerken. De ondersteuner bevordert de ontwikkeling van de competenties van individuele bewoners en groepen in het betreffende werkgebied. Zodat zij in staat zijn zelf inhoud en vorm te geven aan hun vragen en effectief naar oplossingen op zoek te gaan. De ondersteuner neemt de vraag van de bewoners als uitgangspunt en coacht hen. Waarbij het resultaat moet zijn dat men ‘geen vis heeft gekregen, maar dat men heeft leren vissen’.

Werkzaamheden:

- Biedt ruimte en gelegenheid aan bewonersinitiatieven en ondersteunt en faciliteert deze;
- Biedt kernoverleggen / bewonersnetwerken kennis en inzicht in het functioneren van de samenleving, in de bijdrage die van bewoners zelf wordt verlangd en in hoe actief burgerschap eruit ziet.
- Plaatst bewonersinitiatieven en zelfsturing in het perspectief van een leeromgeving voor participatie, stimuleert individuen en groepen in het informele leren en evalueert met hen de leeropbrengst in het kader van de vergroting van zelfredzaamheid;
- Leert kernoverleggen/bewonersnetwerken hoe ze hun belangen kunnen formuleren en deze aan de juiste organisatie of instantie kunnen adresseren;
- Mobiliseert bewoners om gemeenschappelijke vragen op te pakken en helpt hen bij het ontwikkelen van zelforganisatie waarbij de inwoner al doende leert;
- Schakelt tussen rol van coach en ondersteuner voor de bewoners;
- Weet hoe externe geldstromen kunnen worden aangesproken en spreekt deze in samenwerking met de initiatieven ook aan.

Externe ondersteuning in 2022

Vanwege de aanbeveling van de kernoverleggen/bewonersnetwerken om professionele ondersteuning te faciliteren bij complexe vraagstukken in de kernen stelt de gemeente ook voor 2022 nog € 50.000,-- ter beschikking. Deze financiële middelen hebben als doel om bij complexere vraagstukken, specifieke, inhoudelijke ondersteuning te bieden, binnen het kader van zelfsturing.

Initiatiefnemers kunnen een subsidieverzoek indienen voor ondersteuning. Die ondersteuning kan nodig zijn voor een specifiek initiatief en dan nemen de initiatiefnemers het mee in hun subsidieverzoek daarvoor. Of het kan bijvoorbeeld advies en ondersteuning zijn bij het opzetten van een bewonersnetwerk. In de subsidievoorwaarden wordt helder uitgelegd wat er mogelijk is en welke kaders er zijn. Zoals eerder aangegeven wordt er advies gevraagd aan de kernoverleggen over de subsidievoorwaarden. Uiteindelijk zal het college van burgemeester en wethouder besluiten of zij het subsidieverzoek inwilligen of niet, dus ook of ze de externe ondersteuning inwilligen of niet. Verzoeken kunnen alleen gedaan worden in het kader van zelfsturing.

Onderstaand zijn ter inspiratie een aantal voorbeelden genoemd waarvoor een verzoek tot professionele externe ondersteuning zou kunnen worden gedaan en ook waarvoor in ieder geval niet.

Bijvoorbeeld wel:

- Een kernoverleg neemt het initiatief om een speeltuin op te knappen. Ze hebben hier goede ideeën voor en willen graag de ideeën en plannen in een schets verwerkt hebben. Dit om het beeldend en tastbaar te maken. Het kernoverleg doet een verzoek voor het inhuren van een ontwerper/architect/bedrijf om de ideeën op papier te zetten.
- Door omstandigheden is er een wisseling van de wacht van inwoners bij een kernoverleg. Zij willen opnieuw beginnen, alleen weten niet hoe. Het kernoverleg doet een verzoek om het inhuren van een opbouwwerker om hen te leren hoe een kernoverleg werkt.
- De kernoverleggen merken dat ze meer willen weten over hoe precies een gemeente werkt. Zij doen gezamenlijk een verzoek om een bedrijf in te huren die een presentatie met tekst en uitleg geeft over hoe een gemeente werkt.
- Een bewonersnetwerk wil een standbeeld realiseren voor een oud inwoner die belangrijk is geweest voor de kern. De kosten voor dit standbeeld zijn erg hoog en de begroting is niet rond. Het bewonersnetwerk doet het verzoek voor het inhuren van een bedrijf dat gespecialiseerd is in het werven van fondsen en subsidies.
- De kernoverleggen merken dat de statuten van de stichting niet meer aansluiten op de beoogde doelstellingen. Ze weten alleen niet wat dan wel werkt en wat de goede organisatiestructuur is. De kernoverleggen doen een verzoek voor het inhuren van een jurist die gespecialiseerd is in organisatiestructuur en de voor- en nadelen kan presenteren van bijvoorbeeld een vereniging, coöperatie of stichting.

Bijvoorbeeld niet:

- Een kernoverleg kaart een gevaarlijke weg aan. Dit omdat er volgens hen veel te hard wordt gereden. De verkeerskundige van de gemeente heeft hier naar gekeken en het college geadviseerd. Het kernoverleg kan zich niet vinden in dit advies en doet een verzoek om een externe verkeerskundige naar de situatie te kijken en het kernoverleg te adviseren (second opinion).
- Een aantal kernoverleggen werkt samen en vergadert een aantal keer per jaar. De taak van een secretaris, die de notulen verzorgt, de vergadering voorbereidt en de correspondentie verzorgt is nog niet ingevuld. De kernoverleggen doen een verzoek voor het inhuren van een secretaris.

De voorwaarden waar de externe ondersteuning aan moet voldoen worden nog nader uitgewerkt.

BIJLAGE 5

VOORBEELDEN UIT DE AFGELOPEN JAREN

Bron: Communicare! van de Gezamenlijke Kernen.

Epen

- Het dorpsontwikkelingsplan 2017 is een breed gedragen plan met 10 uitvoeringsplannen.
- Er zijn verschillende visies en toekomstscenario's onderzocht om herkenbare en aantrekkelijke ontmoetingsplaatsen in te richten of te moderniseren.
- Er zijn acties geweest voor behoud van de geldautomaat.
- Ondersteuning Bronnenland 2.0 / Beleeftbos in samenwerking met de ondernemersvereniging.
- De mural actie met de school.
Alexander Bastings: "Een goed voorbeeld van de versterking van de leefbaarheid en het in contact brengen van jong en oud in Epen, wat kan samengaan met het mooier maken van het dorp zelf."
- Bloembakkenactie.
- Visualisaties / ontwerpen Patronaatsplein.
- Garage sale / Kerstzingen op straat.
- Het hoeskamer project.
- Kermisactiviteiten voor jong en oud.
- Hallo heuvelland is online en 2 dorpsverbinders promoten gebruik in Epen.
- Bijdragen aan 'Kerst in Geuldal'.

Eys

- Werkgroep Verkeer.
- Ondersteuning / inspraak kwestie Voncken / grote schuur.
- Inbreng bij reconstructie Mesweg/Froweinweg.
- Ontwerp Dorpsplein Pendile.
- Vormgeving protest vestiging intensieve veehouderij/geiten.
- Hallo Heuvelland is in Eys online met 1 dorpsverbinder.

Mechelen: Ook tradities in stand houden

Resultaten boeken waarvoor mensen ook dankbaar zijn: jaarlijkse kermis met randactiviteiten, projecten als de verplaatsing van de gehandicaptenparkeerplaats. Of de bereikbaarheid van de woningmarkt voor jongeren uit eigen kern.

"Dat we nu, en in de toekomst steeds meer, een centrale en verbindende rol spelen binnen wat er leeft in ons dorp, is hetgeen waar we het meeste voldoening uit halen en trots op zijn."

Huub Colen

Ontwerp Pendile te Eys

Een wedstrijd voor het beste ontwerp voor het Pendileplein in het dorp. Omwonenden bepaalden de wensen en behoeften/functionele en esthetische eisen waaraan het plein zou moeten voldoen. Drie architectenbureaus maakten - binnen deze kaders - een ontwerp. Inwoners kozen tot slot - op een druk bezochte bijeenkomst waar de ontwerpen werden toegelicht - het beste ontwerp.

"Het was een netelig onderwerp, omdat het al jaren niet wilde vlotten met de plannen. Door het breed betrekken van de inwoners zijn we erin geslaagd er toch iets gemeenschappelijks van te maken met draagvlak in het dorp."

Teus Mollee

Gulpen

- Oprichting Bewonersnetwerk met faciliterende en ondersteunende kerngroep en themawerkgroepen: o.a. werkgroep jong & oud / positieve gezondheid / verkeer.
- Communicatie: Op Facebook het Coronajournaal, huis-aan-huis nieuwsbrief, website en artikelen.
- Bijeenkomsten zijn laagdrempelig en goed bezocht.
- Grote inbreng bij centrumplan, incl. Timpaantuin.
- Initiatief grote mural Yasja Ligtelijn.
- Ondersteuning speeltuinvoorziening Rosgats.
- Acties rolstoeltoegankelijkheid openbare ruimte, horeca, supermarkten en MKB.
- Actie voor openbaar toilet.
- Meedenken over betere verkeersleefbaarheid.
- Kerstsfeermakers van Gulpen als ondersteuning voor nieuwe ondernemersvereniging.
- Organisatie 75 jaar bevrijding.
- Hallo Heuvelland is in Gulpen online met 1 dorpsverbinder.

Ingber

- 2-maandelijkse inloopbijeenkomsten.
- Samenwerking verenigingen.
- Werkgroep / acties veiligheid en verkeer.
- Kantine inrichten als ontmoetingsplek.
- Bloembakkenactie / prullenbakken.
- Snel internet: Ziggo-aanleg wifiverbinding.
- Organisatie Dodenherdenking.

Mechelen

- Mechelen Beleefbaar Groen.
- Werkgroep verkeer.
- Project 'Bereikbaarheid woningmarkt jongeren'.
- Beheer Mechelse agenda: bundeling van verenigingsactiviteiten op eigen site.
- Behoud betaalbare verenigingsruimte.
- Onderhoud Dorpsgaard Mechelen.
- Beheer / onderhoud elektrische auto's.

Bewonersnetwerk werkt!

"Gulpen is begin 2019 met zelfsturing aan de slag gegaan. We hebben consequent gekozen om als Bewonersnetwerk te gaan functioneren. Het voordeel is dat je als bewoner wat te kiezen hebt. Je kunt lid van de kerngroep worden, maar ook expert, buurtverbinder of alleen volger zijn. Daardoor hebben we in anderhalf jaar tijd al veel bereikt en een volle zaal bij onze openbare bijeenkomsten. Kijk maar eens op onze site of Facebook-pagina."

Tjau Seeverens

Snel internet voor Ingber

Ingber heeft nu wifi-bekabeling van Ziggo.

"We zijn er wel zes jaar mee bezig geweest, maar uiteindelijk hebben we 90% van de bewoners bereid gevonden deel te nemen. Dat was de eis van Ziggo. Dankzij deze snelle verbinding kunnen ook ouderen, zorg, ondernemers en bewoners hiervan profiteren. Huizen werden bijvoorbeeld beter verkoopbaar. Internet is een basisbehoefte tegenwoordig."

Nel Frints

Mechelen: Ook tradities in stand houden

Resultaten boeken waarvoor mensen ook dankbaar zijn: jaarlijkse kermis met randactiviteiten, projecten als de verplaatsing van de gehandicaptenparkeerplaats. Of de bereikbaarheid van de woningmarkt voor jongeren uit eigen kern.

"Dat we nu, en in de toekomst steeds meer, een centrale en verbindende rol spelen binnen wat er leeft in ons dorp, is hetgeen waar we het meeste voldoening uit halen en trots op zijn."

Huib Colen

Nijswiller

- Open gesprek met college (dorpsrondgang).
- Ondersteuning richting Dorpsshoes i.o.
- Kersteventement 2019.
- Speeltuin: opening en uitbreiding.
- Vinger aan de pols bij invulling Sophianumterrein.

Partij-Wittem

- Dorpsbijeenkomst / Partyer daag.
- Zelfevaluatie.
- Werkgroep verkeer.
- Dorpsplein.
- Fruitwei van Party.
- Inrichtingsaspecten publieke ruimte: wegen, wandelpaden, speelterrein, voetbalterrein.
- Jaarlijkse schoonmaakacties bermen en beken.
- Hoeskamer verbreding actieradius.
- Hallo Heuvelland is in Partij-Wittem online met 1 dorpsverbinder.

Reijmerstok

- Bewonerstafels bij lokaal urgent onderwerp.
- Werkgroep verkeer.
- Werkgroep Natuur en milieu.
- Kennisoverdracht inzake acties Biomassacentrale Wijlre.
- Herinrichting sportcomplex loopt vast op proces, kennisgebrek en capaciteit. Maar oude functie is behouden en er wordt gebruik van gemaakt. Plannen liggen in de kast.
- Hallo Heuvelland is online met twee dorpsverbinders.

Slenaken

- Werkgroep Mooi Slenaken.
- Dorpsbijeenkomsten.
- Ondersteunen oprichting stichting Cultureel Slenaken (Kermis).
- Bloemkorvenproject.
- Oprichten Hoeskamer.
- Renovatie kapelkes Schilberg en Heijenrath.

Kersteventement in Nijswiller

'Um dur Krisbaum' werd bezocht door meer dan 50 kinderen, hun ouders en overige dorpsgenoten (zo'n 150 in totaal). Spelletjes, muziek, drank en eten: een gezellig feest dat georganiseerd werd in samenwerking met alle betrokken ondernemers.

"Een groot succes. Het is gelukt om mensen tot elkaar te brengen en bij elkaar te halen en gezellig bij elkaar te zijn."

Tom Janssen

Partij-Wittem: een nieuw dorpsplein

Voor het gemeenschapshuis A gen Wienhies wordt een nieuw dorpsplein gerealiseerd dat medio 2020 is opgeleverd.

"We zijn apetrots op ons prachtige nieuwe dorpsplein. Het nodigt niet alleen uit om er veel gebruik van te maken. Het toont tevens de kracht van burgerparticipatie en zelfsturing in onze kleine kern!"

Hub Quodbach

De bewonerstafel in Reijmerstok

Open gespreksavonden in café A gen Ing over een actueel thema/probleem dat leeft in het dorp.

"Toen er onverhoopt een hele boomgaard werd weggekapd door een nieuwe eigenaar, ontstond er reuring in het dorp. We hebben meteen zo'n 'bewonerstafel' gehouden en iedereen geïnformeerd over regelgeving en groenbeheer in het dorp. Er waren meteen verschillende personen bereid een werkgroep 'natuur en milieu' te vormen."

Felix Lacroix

Slenaken: Bloemkorvenproject

Meer dan 40 bloemkorven verfraaien het straatbeeld in de kern Slenaken en Heijenrath.

"Er zijn veel positieve reacties van inwoners en ook zijn er maar liefst 10 vrijwilligers actief bij onderhoud/water geven en het beheer van de bakken."

Henk van Empel

Wahlwiller

- Gezamenlijk promotiebord voor ondernemers / toeristen.
- DOP.
- Verkeersplan 2019 Wahlwiller.
- Realisatie Bijenoase / hotel.
- Meer Bewegen voor Ouderen.
- Hoeskamer Wahlwiller.
- Jaarlijkse zwerfvuil opruimactie.
- De Wahlwiller / bindingsdag.
- Flyer / steun aan ondernemers in Coronatijd.
- Behoud Post.nl brievenbus.

Wijlre

- Oprichting Bewonersnetwerk / dorpsbijeenkomsten
- Verbindingen met buurtverenigingen
- Werkgroep Hart van Wijlre
- Werkgroep Verkeer
- Werkgroep Natuur en Milieu
- Visie op ontwikkeling dorpskern (video)
- Acties gericht op verbetering groen en milieu
- Hallo Heuvelland is in Wijlre online met 3 dorpsverbinders

Bewegen voor ouderen in Wahlwiller

Eén keer per week bewegen zo'n 15 ouderen uit Wahlwiller onder leiding van een deskundige.

"Men komt de deur uit, ontmoet elkaar, er wordt over verteld in het dorp en van het een komt het ander, zoals de Hoeskamer."

Fred Baenen

Hart van Wijlre

Plan voor meer centrumbeleving en ontmoeten in Wijlre.

"We hebben onze ideeën in een filmpje weergegeven met de inwoners gedeeld via social media-kanalen. Dat is goed gevallen. Een concreet masterplan voor de kern Wijlre is het uiteindelijke doel."

Martin Creusen

VRAGEN?

Neem contact op met **Kenneth Leunissen**, kenneth.leunissen@gulpen-wittern.nl
of **Carine Jamin**, carine.jamin@gulpen-wittern.nl.

Een uitgave van de
gemeente Gulpen-Wittern.

Postbus 56
6270 AB Gulpen
Telefoon: 14 043
info@gulpen-wittern.nl

www.gulpen-wittern.nl

